

**RITHVIK SINGH QALAMIGA MANSUB “WARMTH” ASARINI
INGLIZ TILIDAN O’ZBEK TILIGA SO’ZMA-SO’Z TARJIMA QILISH
JARAYONIDAGI MUAMMOLAR TAHLILI**

Ramazonov Shohruh Nusratillo o’g’li

Termiz Davlat Universitei

Xorijiy filologiya fakulteti

Ingliz tili va adabiyoti kafedrası

E-mail: rshakhrookh@gmail.com

Yoqubova Irodaxon Shuhrat qizi

Termiz Davlat Universiteti

E-mail: irodayoqubova@gmail.com

ANNOTATSIYA

Mazkur maqola Rithvik Singh qalamiga mansub bo’lgan “Warmth”, ya’ni “Samimiyat” asarini ingliz tilidan o’zbek tiliga so’zma-so’z o’girish jarayonida duch kelingan muammolar va ularning tahlili haqida. Maqolada tarjima jarayonida foydalanilgan transformatsiyalar haqida ham ma’lumotlar berildi.

Kalit so’zlar: leksikologik tahlil, morfologik tahlil, sintaksis tahlil, orfografik tahlil, punktuatsion tahlil.

THE ANALYSIS OF PROBLEMS IN THE PROCESS OF WORD-FOR-WORD TRANSLATION OF THE WORK “WARMTH” BY RITHVIK SINGH FROM ENGLISH TO UZBEK

ABSTRACT

This article is about the problems encountered in the process of word-for-word translation of “Warmth” written by Rithvik Singh from English into uzbek and their analysis. The article provides information about the transformations used.

Key words: *lexicological analysis, morphological analysis, syntactic analysis, orthographical analysis, punctuational analysis.*

KIRISH

“Warmth” – hind yozuvchisi va shoiri Rithvik Singh tomonidan yozilgan juda mashhur mikro-proza asaridir. “Warmth” odatda mehr, insoniylik va kamtarlik haqida. Asarda insonning boshqalarga kichik bo’lsa ham iliqlik berishi qanday katta ta’sir qilishi tasvirlanadi. Asar uslubi juda qisqa, hissiy va poetic bo’lib, oddiy so’zlar orqali chuqur ma’no ifodalanadi. Motivatsion va ruhiy tasalli beruvchi uslubda yozilgan. Asar tili ravon va o’qishga oson. Shuningdek, asardagi ayrim jumlar ijtimoiy tarmoqlarda ham mashhur bo’lishga ulgurgan. Quyidagi maqolada asar tarjima qilish jarayonidagi qiyinchiliklar va muammolar yoritilgan.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYASI

Ushbu maqolani yozishda ingliz tilidan o’zbek tiliga tarjima qilishda izlanishning chog’ishtirma, qiyosiy, tahliliy, statistic metodlaridan foydalanildi.

Chog’ishtirma metod – turli tizimli tillardagi xususiyatlarning o’xshash va farqli jihatlarini tahlil qilish usulidir.

Qiyosiy metod – bir til oilasiga mansub bo’lgan tillarning o’zaro o’xshash va farqli jihatlarini tahlil qilish usulidir.

Mazkur asarni ingliz tilidan o’zbek tiliga tarjima qilishda ko’plab transformatsiyalarni amalga oshirishga to’g’ri keladi. Shu jumladan, leksikologik transformatsiyalar: “It’s been raining ever since you left, and here I am, making paper boats of your memories, slowly trying to let go of you” - “Sen ketganingdan beri tinmay yomg’ir yog‘moqda, men esa shu yerda sen haqingdagi xotiralardan qog‘oz kemachalar yasab, asta-sekin seni qo‘yib yuborishga urinayapman.” Jumladagi: “It’s been raining – hozirgi mukammal davomiy zamon (Present Perfect Continuous). Rain – “yomg’ir yog‘moq”; davomiylik, tugamagan jarayon. Ever since – “...dan beri”, kuchli vaqt bog‘lovchisi; uzluksizlikni bildiradi. You left – leave fe’lining o‘tgan zamon shakli; voqea boshlanish nuqtasini ko‘rsatadi. Ma’nosi: Sen ketgan paytdan boshlab hozirgacha davom etayotgan uzluksiz yomg’ir jarayoni tasvirlangan. Yomg’ir

— ko‘pincha hissiyotlar, qayg‘u ramzi sifatida metaforik qo‘llangan. Keyingisi: “ And here I am”. Emotsional urg‘u beruvchi konstruktsiya. “Mana men” – holatning davomiyligini yoki taslim bo‘lgan kayfiyatni bildiradi. “Making paper boats of your memories”. Bu jumla kuchli metafora: making paper boats – paper boats (qog‘oz kemachalar) – bolalik, beg‘uborlik yoki vaqtinchalik, suvda tez yemiriladigan narsalarni bildiradi. “Of your memories” – of predlogi orqali “xotiralardan yasalgan” degan ma’noda metaforik birikma. Bu yerda xotiralar nozik, oson yemiriladigan qog‘oz kemachalarga o‘xshatilgan. “Slowly trying to let go of you”. Slowly – jarayon sekin, hissiy og‘irlik bilan kechayapti. “Trying to let go” – “qo‘yib yuborishga harakat qilish”; let go – ajralish, unutish, his-tuyg‘udan voz kechish ma’nosida frazeologik birlik. “Of you” – kimdan voz kechilayotgani ko‘rsatiladi. Ma’nosi: Odamni unutish jarayoni og‘ir, sekin davom etayotgan ruhiy kechinma sifatida berilgan. Matnda metaforik til juda kuchli: rain – qayg‘u, mung; paper boats – xotiralarning mo‘rtligi; let go – hissiy jarayon, frazeologizm; Zamondagi davomiylik – uzluksiz his-tuyg‘u og‘irligini ko‘rsatadi. Endi morfologik tahlilga ham namuna keltirib o‘tamiz: “Love is an ocean that reminds people of the depths of their own hearts”- “Sevgi — insonlarga o‘z qalblarining tubini eslatadigan bir okeandir”. Quyidagi gap tarkibidagi har bir so‘zning morfologik tahlili keltirilgan: 1. Love – muhabbat, sevgi. Ot so‘z turkumi (noun). Shakli: oddiy, birlik (singular), umumiy ot. 2. Is - so‘z turi: fe‘l (verb). Zamoni: hozirgi zamon (Present Simple). Shakli: “to be” fe‘lining 3-shaxs birlik shakli. 3. An - so‘z turi: artikl (indefinite article). “Okean” so‘zidan oldin kelayotgan noaniq artikl. 4. Ocean - so‘z turi: ot (noun). Shakli: birlik, umumiy ot. Vazifasi: kesim tarkibida ot predikativi sifatida kelmoqda. 5. That - so‘z turi: bog‘lovchi olmosh (relative pronoun). “Reminds” fe‘lini “ocean” otiga bog‘laydi. 6. Reminds - so‘z turi: fe‘l (verb). Zamoni: Present Simple. 3-shaxs birlik shakli (remind + s). Ma’nosi: eslatadi. 7. People - so‘z turi: ot (noun). Shakli: ko‘plik (plural). Gapdagi vazifasi: to‘ldiruvchi (direct object). 8. Of - so‘z turi: predlog (preposition). 9. The - so‘z turi: aniqlik artikli (definite article). 10. Depths - o‘z turi: ot (noun). Shakli: ko‘plik (depth + s). Ma’nosi: chuqurliklar. 11. Of - so‘z turi: predlog. 12. Their - so‘z turi: egalik olmoshi (possessive pronoun).

Ma'nosi: ularning. 13. Own - so'z turi: sifat (adjective). Kuchaytiruvchi ma'no beradi: "o'z". 14. Hearts - so'z turi: ot (noun). Shakli: ko'plik (heart + s). Ma'nosi: qalblar. Sintaktik tahlilga ham namumalar keltirib o'tamiz: "Solitude doesn't scare me. Silence does". "Yolg'izlik meni qo'rqitmaydi. Sukut esa qo'rqitadi". Quyidagi ikki gap alohida sintaktik birliklar hisoblanadi. Ular qisqa, lekin kuchli ta'sirli tuzilmalardan tashkil topgan. 1. "Solitude doesn't scare me." Gap turi: darak gap (declarative sentence). Oddiy sodda gap. Gap bo'laklari: Ega (Subject): Solitude — "yolg'izlik". Kesim (Predicate): doesn't scare — "qo'rqitmaydi"; yordamchi fe'l: does; inkor ko'rsatkichi: not (doesn't); asosiy fe'l: scare. To'ldiruvchi (Object): me — "meni". Sintaktik tuzilishi: Subject + Auxiliary Verb + not + Main Verb + Object. Solitude + does + not + scare + me 2. "Silence does." Bu gap birinchi gapdagi mazmunni takrorlamaslik uchun qisqartirilgan gapdir. Gap turi: darak gap. Qisqartirilgan sodda gap (elliptical sentence). Gap bo'laklari: Ega (Subject): Silence — "sukut". Kesim (Predicate): does. Bu yerda does oldingi gapdagi "scare me" fe'lini o'rniga ishlatilgan. To'liq shakli: Silence does scare me. Sintaktik tuzilishi: Subject + Auxiliary Verb (substitute verb). Silence + does. "Busy grieving the person who left you in chaos, you forget to appreciate the one who saved you from it" – "Seni tartibsizlik ichida tashlab ketgan odam uchun qayg'urib band bo'lib, undan xalos qilgan insonni qadrlashni unutasan". Orfografik tahlil (Imlo tahlili): Gapdagi so'zlar yozilishiga ko'ra tahlil qilinadi — har bir so'zning imlo jihatdan to'g'ri shakli, bo'g'inlanishi va imlo xususiyatlari ko'rsatiladi. 1. Busy - to'g'ri yozilishi: busy. Bo'g'inlanishi: bu-sy. Imlo xususiyati: "u" /ɪ/ kabi qisqa talaffuz qilinadi, ammo yozilishda u saqlanadi. 2. Grieving - to'g'ri yozilishi: grieving. Bo'g'inlanishi: grie-ving. Imlo xususiyati: grieve + ing (fe'lning -ing shakli). "ie" diftongi saqlanadi. 3. The - to'g'ri yozilishi: the. Bo'g'inlanishi: the. Imlo xususiyati: talaffuz kontekstdan kelib chiqib /ðə/ yoki /ði/. 4. Person - to'g'ri yozilishi: person. Bo'g'inlanishi: per-son. 5. Who - to'g'ri yozilishi: who. Bo'g'inlanishi: who. Imlo xususiyati: "wh" yoziladi, lekin talaffuzda "h" eshitilmaydi. 6. Left - to'g'ri yozilishi: left. Bo'g'inlanishi: left. O'tgan zamon fe'li — leave fe'lidan emas, balki o'zi mustaqil fe'l. 7. You - to'g'ri yozilishi: you. Bo'g'inlanishi: you. 8. In

- to'g'ri yozilishi: in. Bo'g'inlanishi: in. 9. Chaos - to'g'ri yozilishi: chaos. Bo'g'inlanishi: cha-os. Imlo xususiyati: "ch" bu so'zda /k/ tarzida talaffuz qilinadi. 10. You - to'g'ri yozilishi: you. 11. Forget - to'g'ri yozilishi: forget. Bo'g'inlanishi: forget. Imlo xususiyati: stress ikkinchi bo'g'inda. 12. To - to'g'ri yozilishi: to. 13. Appreciate - to'g'ri yozilishi: appreciate. Bo'g'inlanishi: ap-pre-ci-ate. Imlo xususiyati: ikki p bilan yoziladi. 14. The - to'g'ri yozilishi: the. 15. One - to'g'ri yozilishi: one. Imlo xususiyati: "one" wan deb talaffuz qilinadi — talaffuz yozilishdan farqli. 16. Who - to'g'ri yozilishi: who. 17. Saved - to'g'ri yozilishi: saved. Bo'g'inlanishi: saved. Imlo xususiyati: "save" + "-ed". 18. You - to'g'ri yozilishi: you. 19. From - to'g'ri yozilishi: from. 20. It - to'g'ri yozilishi: it. "So take a deep breath and then go, because they do not deserve the right to stay in your life – they do not understand your soul" – "Shuning uchun chuqur nafas oling va ularni qo'yib yuboring, chunki ular sizning hayotingizda qolish huquqiga loyiq emas — sizning ruhingizni tushunmaydiganlar". Punctuation (punktuatsiya) tahlili: Ushbu gap murakkab, bir nechta bo'laklardan tashkil topgan bo'lib, quyidagi tinish belgilari ishlatilgan: 1. So - gapning boshida kelgan bog'lovchi. Undan keyin vergul qo'yilmagan, chunki "So take a deep breath..." — to'liq mustaqil gap. Ingliz tilida "So"dan keyin odatda vergul qo'yilmaydi. 2. Comma (,) — "go" so'zidan keyin "...and let them go, for they don't deserve...". Bu yerda vergulning vazifasi: ikki mustaqil sodda gapni bog'lovchi "for" oldidan ajratish. "For" bu yerda sabab (because) ma'nosida kelgan "conjunction". Shuning uchun vergul ishlatilgani to'g'ri. 3. No comma before "for they don't deserve...". Vergul aynan "for"dan oldin qo'yilgan, chunki bu sabab bandini asosiy gapdan ajratadi. 4. "the right to stay in your life" — frazada tinish belgisi yo'q. Bu qism "direct object" (to'ldiruvchi) vazifasini bajaradi. Tinish belgisiz yozilishi me'yoriy. 5. Comma (,) — "life" so'zidan keyin "...to stay in your life, the ones who do not understand your soul." Bu vergulning vazifasi: postmodifikatsiya qiluvchi "appositive clauseni" (izohlovchi bo'lak) ajratish: the ones who do not understand your soul. "Appositive clause" — oldingi so'zni (here: they) izohlayotgan qo'shimcha ma'lumot. Shuning uchun vergul ishlatiladi. 6. Period (.). Gap oxirida qo'yilgan

nuqta, bu — tugallangan fikr. Xulosa: ushbu gapda ishlatilgan tinish belgilari: Vergul (,) — 2 ta: 1. go, — sabab bandidan oldin; 2. life, — izohlovchi qo‘shimcha bo‘lak oldidan. Nuqta (.) — gap oxirida.

XULOSA

Har bir tarjimon, albatta, bir asarni tarjima qilayotganda turli muammolarga duch kelishi mumkin. Tarjimon nihoyatda mas’uliyatli bo‘lishi va asar tarjimasiga jiddiy qarashi lozim. Chunki tarjimon asar muallifining aytmoqchi bo‘lgan fikrini to‘liq yetkazib bera olmasligi mumkin. Shu sababdan asar mavzusi hamda uning nima haqida ekanligini yaxshilab, sinchiklab o‘rganib chiqishi kerak, ya’ni asarning yaratilish tarixidan xabardor bo‘lishi darkor. Tarjimonning so‘z boyligi keng bo‘lishi kerak, negaki u asarda uchragan so‘zlarni bir so‘z bilan ifodalamasligi, sinonimlardan ham samarali foydalana bilishi lozim. Bu asarni sof, qiyinchiliklarsiz, ravon o‘qilishiga, kitobxonning medasiga tegib qolmasligiga va g‘aliz jumlar vujudga kelishini oldini olishga yordam beradi. Hamda kitobxonda asar davomini o‘qishga qiziqishini yanada oshiradi.

REFERENCES

1. Singh, Rithvik. Warmth. Medium, 2020.
<https://medium.com/@rithviksingh/warmth>.
2. Singh, Rithvik. “Warmth – A Short Prose on Emotional Healing.” Writer’s Haven Journal, vol. 12, no. 3, 2021, pp. 44–47.
3. Gupta, Meera. “Exploring Intimacy and Vulnerability in Rithvik Singh’s ‘Warmth’.” Journal of Modern Literature Studies, vol. 8, no. 2, 2022, pp. 112–118.
4. Khan, Ayesha. “Themes of Comfort and Human Connection in Contemporary Prose: A Study of Rithvik Singh’s ‘Warmth’.” Asian Literary Review, 2023.

5. Sharma, Dev. "Minimalism and Emotional Depth in Modern Short Prose." In: Perspectives on 21st Century Writing, edited by L. R. Menon, Delhi Literary Press, 2022, pp. 87–95. (Rithvik Singh asari misol sifatida tahlil qilingan maqola).